

บทคัดย่อ

ความท้าทายของการพัฒนาภูมิภาค ก็คือ การทำให้มี “ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ เป็นปัจจุบัน ถูกกาลเทศะ” พร้อมเสนอให้ ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้ได้อย่างถูกต้อง ถูกเวลา จึงมีคำถาม ท้าทายนักวิชาการ หน่วยงานพัฒนาในภูมิภาคและแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยว่า ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาและสนับสนุนศูนย์ข้อมูลการเชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ ผู้รู้จากเครือข่ายมหาวิทยาลัยและภาคีต่างๆ จนสามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์ข้อมูลให้กับผู้ใช้ในระดับต่างๆ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สกว. หน่วยงานบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ร่วมสนับสนุนโครงการ “การพัฒนาศูนย์ข้อมูลและเครือข่ายวิจัยพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเพื่อการวิจัยและการขับเคลื่อนงานวิชาการรับใช้สังคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ข้อมูลเพื่อการวิจัยและการขับเคลื่อนงานวิชาการรับใช้สังคม สนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ เป็นแหล่งข้อมูล/ความรู้ระดับภูมิภาค และการประยุกต์ใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกับผู้ใช้ในระดับต่างๆ โดยวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ (Research gap) จากฐานข้อมูล เพื่อพัฒนา “โจทย์วิจัยใหม่” ร่วมกันระหว่างนักวิชาการ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาค NGOs ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ผลการดำเนินงานพบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ตั้งศูนย์ข้อมูลและเครือข่ายวิจัยพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเพื่อการวิจัยและการขับเคลื่อนงานวิชาการรับใช้สังคม โดยได้จัดกลุ่ม “งานวิจัยเชิงพื้นที่และวิชาการรับใช้สังคม” กำหนดนิยามอย่างชัดเจน สร้างช่องทางและตัวเลือกให้การกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน ผ่านระบบ CMUMIS รวมทั้ง ได้เชื่อมโยงข้อมูลโครงการวิจัยกับระบบคลังข้อมูลงานวิจัยไทย (Thai National Research Repository: TNRR) โดยร่วมมือกับศูนย์สารสนเทศการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในนามของ คอบช. และได้สำรวจสถานการณ์ด้านฐานข้อมูลวิจัยและวิชาการรับใช้สังคม โดยเฉพาะประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของมหาวิทยาลัยในภาคเหนือตอนบน ๑๙ มหาวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยในภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ๑๑ มหาวิทยาลัย และเฝ้าระวังให้เกิดการนำเข้าสู่ข้อมูล TNRR และศูนย์ข้อมูลฯ

นอกจากนี้ ได้วิเคราะห์ Research gap จากการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยเชิงพื้นที่และวิชาการรับใช้สังคม ประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลย้อนหลัง ๑๐ ปี จากแหล่งทุนวิจัยและ TNRR พบว่า ปัญหาชุมชนแห้งแล้งซ้ำซากในพื้นที่สูงที่ได้รับน้ำฝนเพียงแหล่งเดียว ซึ่งเกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เพียงอย่างเดียว ข้อเสนอชุดโครงการวิจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาอย่างครบวงจร มี ๓ เรื่อง ได้แก่ ก) ชุดโครงการวิจัย กลไกฟื้นฟูระบบนิเวศเพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตของเกษตรกรในชุมชนแห้งแล้งในพื้นที่สูง ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ข) โครงการ ระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดย อำเภออมก๋อย สะเมิง แม่แจ่ม แม่วาง แม่ฮอน แม่แตง และแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และ ค) โครงการ การพัฒนาศักยภาพ Lanna Smart Farmer (LSF) ในจังหวัดเชียงใหม่และสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย LSF ที่มีวิธีการผลิตที่สามารถฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาคเหนือตอนบน โดยมี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาใน ๘ จังหวัดภาคเหนือ เครือข่ายฝ่ายมีชีวิตภาคเหนือตอนบน และเครือข่ายฝ่ายมีชีวิตแห่งประเทศไทย อปท. และภาคีอื่นๆ ได้แก่ เครือข่าย Young Smart Farmer ใน ๘ จังหวัด GISTDA-North, Chiang Mai Social Enterprise, RECOFTC ทั้งนี้ การสนับสนุนโครงการทั้ง ๓ ชุดโครงการ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรในชุมชนแห้งแล้งซ้ำซาก สามารถปรับวิธีการผลิตได้ พร้อมๆ กับปลูกจิตสำนึกเด็กและเยาวชนไปด้วย โดยมีเครือข่าย Lanna Young Smart Farmers เป็นแหล่งเรียนรู้

Abstract

The challenge for regional development is to have the right research question bases on current, accurate, precise information. Chiang Mai University and TRF-ABC have collaborated in supporting the research project namely “The Development of Data Center and Research Network in Northern Thailand to drive research and socially-engage scholarship. The objective of this project is to develop Data-base Center that could link information, knowledge, and scholars from university and other partners as to participatory identify research gap natural research management in upper northern Thailand.

It was found that the CMU socially-engage Data Center can be set up by which research and socially-engage scholarship have been added up with clear definition, channels and options to fill out under the CMUMIS system. The area-based research projects and socially-engage scholarships from ၁၈ universities in upper northern and ၁၁ in lower northern Thailand was surveyed and has been encouraged to link with the Thai National Research Repository (TNRR), NRCT through the facilitation of CMU SE Data Center.

The research gap analysis was participatory done based on ၁၀-year CMU research and academic services records, ၃-year research funding agency data-base and the Thai National Research Repository (TNRR). The research gap appears to be the drought problem in rain-fed highland areas that allow farmers can only grow maize which contribute to haze problem in northern Thailand. Thus, three research programs have been developed including a) Mechanism of ecosystem restoration to increase productivity of farmers in highland arid communities in ၈ provinces, upper northern Thailand, b) participatory management system of natural resources and environment in Omkoi, Samoeng, Mae Chaem, Mae Wang Mae Taeng and Mae Rim community, Chiang Mai province, and c) developing the potential of Lanna Smart Farmer (LSF) in Chiang Mai and strengthening the LSF network focusing on production system that can restore natural resources and environment in upper northern Thailand under the collaboration of Chiang Mai University and northern university network, living weir network

in northern region and Thailand, tambon administrative organizations, young smart farmer network, GISTDA–North, Chiang Mai Social Enterprise, and RECOFTC. It is recommended that these three research programs is crucial conditions that could contributes the ability of arid farmers in adjusting production system, as well as raising awareness of children and youth with the support and inspiration by LSF network.